

Катерина ШВЕЦЬ,
магістрант із журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
науковий керівник –
доктор філологічних наук,
професор **Наталія ПОПЛАВСЬКА**

УДК 070 (477)

ФРЕЙМІНГ НОВИННОЇ ПРОГРАМИ «ТСН» (КАНАЛ «1+1»)

У статті проаналізовано особливості функціонування основних сценаріїв (фреймів), за допомогою яких редакційний колектив програми «ТСН» всеукраїнського телеканалу «1+1» висвітлює конкретну тематику та моделює певну «картину дня» своїй аудиторії. Виокремлено композиційні та типологічні особливості новинних фреймів. Здійснено аналіз новинних випусків «ТСН» о 19.30.

Ключові слова: новинний дискурс, новини, фреймінг, редакційна політика, медіа, ЗМІ, фрейм-аналіз.

Актуальність. Тексти ЗМІ інтерпретують реальні події та проблеми під певним кутом зору, а також висувають «тему дня». Конструювання моделі референтної ситуації шляхом її репрезентації в медіа-продуктах утворює глобальний дискурс певної соціальної, культурної та політичної проблематики. Інформація, що передається через медіа-тексти, є заздалегідь сконструйованою трансформацією світу. Таким конструктом є фрейм (рамка), організована навколо поняття, що містить дані про суттєве, типове й можливе для нього [1].

Мета статті – проаналізувати основні новинні фрейми програми «ТСН» на телеканалі «1+1».

Методологічна база. Поняття фрейму науковці використовують у різних галузях науки, зокрема у психології, соціології, комп'ютерних науках, когнітивній лінгвістиці, фреймовій семантиці. У журналістикознавстві термін запозичений із комунікативної лінгвістики. Теорія фреймування вперше була висунута соціологом І. Гофманом [2], її розвивали – Ч. Філлмор [8], М. Мінський [5] та ін. Безпосередньо вивченням фреймування новинного дискурсу займалися Н. Пономарєв [6], Г. Почепцов [7], О. Коляденко [4], С. Бронікова [1], С. Демченко [3].

Фрейми – це готові інтерпретаційні структури, які дають змогу структурувати світ навколо нас [7]. Фрейм – багатоаспектний когнітивний феномен, безпосередньо пов'язаний із процесами мовної категоризації, зберігання та представлення інформації, а також із продукуванням мовлення та організацією дискурсу [4, с. 142]. Таким чином, розуміємо фрейм як інтерпретацію характерних рис медійного висвітлення певної тематики, фреймінг новин – як сортування, перебільшення або применшення елементів зображуваної реальності з метою зробити їх більш або менш помітними, здійснюється засобами масової інформації на другому етапі медіації, після селективної фільтрації подій, ситуацій, соціальних суб'єктів, які відповідають медіалогіці [7, с. 83].

Для аналізу фреймів, якими послуговуються журналісти «ТСН» у процесі формування новинного випуску, ми користувалися схемою-аналізом дослідників Університету штату Вермонт «Як проводити фрейм-аналіз новинних медіа» [9]. Методика базується на кількох етапах опрацювання новинних сюжетів. Зокрема, спершу ми виявили повторювані сценарії у висвітленні подій (заголовки, дійові особи та їхні ролі, джерела конфлікту, висвітлені і приховані аспекти історії, мовностилістичні особливості, використання цитат); далі – формування фрейму та його характеристика. Засобами фрейм-аналізу новин стали коментарі учасників подій та експертів, ключові слова, метафори та стилістичні фігури, маркування учасників конфлікту.

У своєму дослідженні ми виокремили такі фрейми «ТСН», як «належна діяльність влади», «антиросійська пропаганда», «героїчний» фрейм, «оборонна війна на сході України». У фреймі «належна діяльність влади» ми розглянули матеріали, у яких центральною фігурою є Президент України (та його сім'я) та сюжети, де є згадка про них. Варто зазначити, що Петро Порошенко завжди займає активну, «дійову» позицію. Його мова у коментарях – упевнена, зрідка емоційна. Джерелом конфлікту у сюжетах завжди виступає Російська Федерація в особі очільника Володимира Путіна. Президент України представляє мирну сторону, готову до компромісу. Так, у сюжеті від 2 вересня 2014 р. «Іноземна допомога» [10] про лікування українських військових у Німеччині головна дійова особа – Президент. Він «домовився» із канцлером Німеччини Ангелою Меркель про допомогу у лікуванні за рахунок європейської держави. Одинадцять військових відправлять до Німеччини.

Цікаво, що матеріал з'являється наступного дня після сюжетів про Іловайський котел, де загинула велика кількість українських військових. Зокрема, про це йдеться у матеріалі «Східний фронт» [10]. У ньому Петро Порошенко висловлює «збентеження ситуацією на сході» та обіцяє «кадрові зміни», які забезпечать українське військо від фатальних помилок командування. Розслідування або, принаймні, критичного висвітлення Іловайського котла у «ТСН» не знаходимо. Натомість, одразу ж матеріал про благодійність Президента, який домовився про лікування одинадцяти поранених під Іловайськом у німецькій клініках.

Таку ж концепцію має сюжет «Припинення вогню» від 5 вересня 2014 р. про саміт НАТО у Великій Британії. Композиційно матеріал складається із підводки ведучої та коментаря самого Петра Порошенка (уривок його виступу на прес-конференції англійською мовою із перекладом). Президент займає активну позицію: він «віддав наказ не стріляти», «повідомив на прес-конференції», «бере участь у саміті НАТО», «підкреслив, наголосив». Ведуча Лідія Таран пояснює, що «заява голови держави – це рішення на заклик Путіна припинити вогонь, адресований терористам» [10].

Синхрон очільника країни – пропагування «Мирного плану» на міжнародному рівні: «Зараз важливо, щоб припинення вогню було тривалим і щоб упродовж цього часу ми продовжили політичний діалог, що принесе мир на Донбасі. Ми сподіваємося вже завтра звільнити заручників і готові запропонувати кроки включно із децентралізацією влади і економічною свободою для Донецької та Луганської областей. Гарантуємо використання будь-яких мов і захист культурних традицій, амністію. Все це входить у мирний план» [10]. У цьому ж випуску – найдовший сюжет, який нам вдалося знайти у випусках «ТСН». Його хронометраж 07:43 і він подає реакцію учасників НАТО на заяву Петра Порошенка про припинення вогню. У прямому репортажі Ірина Павлюнок акцентує на тому, що лідери ЄС не довіряють Володимиру Путіну та підтримують Петра Порошенка. Президент України – традиційно активна дійова особа у новині: «зробив заяву; очікує звільнення заручників; додав, що символічним є конференція у Вельсі, де він відчув неабияку підтримку для України». І знову ж таки – розлогий коментар Президента декларативного характеру [10].

Іншу владну риторику спостерігаємо через два місяці. У сюжеті «Рада безпеки» від 4 листопада 2014 р. повідомляють про засідання Ради національної безпеки і оборони України щодо виборів у ДНР і ЛРН. Сюжет фактично став переповідкою виступу Президента: *«Висловився Порошенко», «за словами Порошенка»,* – повторюють у матеріалі. Його змальовують як суворого, але турботливого очільника. *«Ми вимушені, як держава українська, для того, щоби не дати розповсюджуватися цій раковій пухлині, забезпечити певне блокування цієї території»,* – емоційно говорить Президент [10].

У новинному дискурсі «ТСН» Петра Порошенка також представляють як благодійника та уважного, близького до народу політика. *«Одягнути та обути військових у зимове пообіцяв Президент до кінця тижня»,* – інформують у сюжеті «Фронтові будні» від 6 жовтня 2014 р. [10]. У цьому ж фреймі працюють над іміджем першої леді. Зокрема, її благодійній діяльності присвячені матеріали «Школа патріотів» [10], «Візит першої леді» [10], «Нові перемовини» [10].

Отже, фрейм «належної діяльності влади» покликаний формувати позитивний імідж Президента України. За допомогою некритичної презентації його діяльності журналісти моделюють певний медійний портрет Президента – активного учасника міжнародної політики, спеціаліста в економіці, вдалого організатора та управлінця. Його імідж – це людина успіху, яку хвилює майбутнє цілісної України. Він здатний до діалогу із усіма політичними силами та готовий йти на компроміс задля реалізації «Мирного плану».

Наступний фрейм – «антиросійська пропаганда» – охоплює матеріали, у яких змальовують суспільно-політичне життя Росії. Особливість – акцентуація на негативних рисах суспільства, економічній кризі, культурній неповноцінності. У сюжеті від 2 вересня 2014 р. із саркастичним заголовком «Близький до народу» повідомляють: *«Охорона Путіна скрутила дівчину-інваліда. Це сталося під час закриття чемпіонату світу з дзюдо у Челябінську. Відома у місті активістка Дінара Мухатдінова намагалася передати Путіну документи про становище інвалідів у Челябінську»* [10]. Про економічну кризу – у матеріалі «Криза по-російськи» від 2 жовтня 2014 р.: *«Ціни на нафту впали нижче 90-та доларів за барель. Така ціна є найнижчою за останні півтора року. Аналітики запевняють: якщо ціна на нафту падатиме і надалі, Росія, що заробляє на «чорному золоті», опиниться в критичному стані»* [10].

Про те, як реагують у Росії на демократичні прояви суспільства та опозиційні думки бачимо у матеріалі «Протест» від 6 жовтня 2014 р.: *«За нашу і Вашу свободу! Мітингарі в центрі Москви вимагають звільнити в'язнів Болотної справи. Тоді після масового мітингу сталися сутички із правоохоронцями. У масових заворушеннях звинуватили три десятки людей»* [10]. У Росії – безпринципові, жорстокі громадяни. У рамках такої схеми подано сюжет «Російське сафарі» від 5 грудня 2014 р.: *«У Норильську влаштували залізничне «сафарі» на ведмеда. Процес переслідування машиністи поїзда знімали на відео та похвалилися «подвигом» в Інтернеті»* [10].

Журналісти «ТСН» презентують Російську Федерацію у контексті відносин із Україною. У сюжеті «Віялові вимкнення» від 2 вересня 2014 р. Росію звинувачують у навмисному згубному впливі на економіку України. *«До нестачі електроенергії може призвести дефіцит палива для українських ТЕС, які виробляють майже половину електрики в Україні. А 80% шахт зараз захоплені терористами»,* – натякають на причину проблеми. А далі – порушення професійних стандартів інформаційного мовлення: журналіст подає свої оцінкові судження, не відокремлюючи їх від фактів: *«Росія всіма силами намагається обвалити економіку України. Енергетика одна із головних складових у чорних планах Кремля. Перекривши газ, росіяни намагаються позбавити теплові електростанції і вугілля. Не випадково всі головні поклади і шахти Донбасу під конт-*

ролем проросійських бойовиків. 50 шахт не працюють, 11 – затоплені, склади – розграбовують» [10].

У цьому ж фреймі змодельовано сюжет «Музейна війна» від 4 вересня 2014 р. Експресивний заголовок свідчить про насильницький напад, неправомірні зазіхання на власність. Головні дійові особи матеріалу – українська та російські сторони, які «воюють» за пам'ятку культури. *«Війна за історію Криму розгорнулася в Амстердамському музеї. Росія хоче привласнити українські скарби, які зберігалися у Кримських музеях»,* – повідомляють у «ТСН» [10]. Росія у сюжеті – нецивілізована країна, яка традиційно посягається на те, що їй не належить. Отож, фрейм «антиросійська пропаганда» покликаний формувати негативний образ Російської Федерації в особі її очільника.

У рамках «героїчного» фрейму ми розглядали сюжети про українських військових, які відзначилися особливими заслугами на Сході України. У переважній більшості – це некрологи під заголовком «Герої не вмирають». Типова композиція такого сюжету: повідомлення про загибель, громадська панахида, відспівування у церкві, спогади рідних, друзів, сусідів і побратимів. Кореспонденти використовують фотографії бійців із особистого архіву, подають коротку біографію, зокрема, чим герой займався до того, як пішов обороняти Україну. Завжди у «ТСН» розповідають подробиці загибелі.

Типовий портрет «героя із сюжетів ТСН»: доброволець, загинув, прикриваючи побратимів, виконуючи завдання або під час «зачистки» населених пунктів від сепаратистів; вік – 20-30 років; часто це єдиний син або ж годувальник. Живий звук присутній уривками у матеріалах «героїчного» фрейму – поминальні церковні дзвони, Гімн України, музична композиція «Гей, плине кача по Тисині», на вшанування пам'яті. Наприкінці сюжету журналісти традиційно подають інформацію про загальну ситуацію із загиблими на Сході або ж згадують про ДНК-експертизу.

У сюжеті «Герої не вмирають» від 1 вересня 2014 р. повідомляють одразу про 9 загиблих солдат, які прибули на Волинь: *«Волонтерам знадобилося 4 доби, аби доправити тіла бійців на малу батьківщину. Вже поховали п'ятьох із них. У Луцьку та Нововолинську пройшли кількатисячні громадські панахиди»,* – йдеться у матеріалі [10]. У сюжеті показано прощання із кожним героєм. У новині з однойменним заголовком «Герої не вмирають» від 1 жовтня 2014 р. прощаються із бійцем Євгеном Харченком, якого рідні упізнали за частиною татуювання: *«Він добровольцем пішов у батальйон «Донбас». Хлопець не ховався за спинами – воював штурмовиком у розвідроті. Зв'язок із ним рідні втратили 29 серпня, коли той знаходився під Іловайськом»* [10].

«Сотні людей прийшли на похорон Дмитра Ільницького. Десантник, командир взводу отримав важке поранення у свій день народження неподалік Донецького аеропорту», – повідомляють у випуску «ТСН» за 3 грудня 2014 р. [10]. Кіборгу виповнилося лишень 24 роки. 5 лютого 2015 р. у Броварах попрощалися із 25-річним бійцем Дмитром Янченком. *«Попри потужний снігопад майже половина міста прийшла провести в останню путь першого загиблого в АТО земляка. Він був єдиним сином у матері. Ще в березні Дмитро добровільно пішов захищати Батьківщину»,* – розповідають у новині [10].

Наступний фрейм, виділений у новинному дискурсі «ТСН», – «оборонна війна на Сході України». До нього входять матеріали, які описують ситуацію на передовій. Традиційно це – прямі скайп-включення, репортажі та коментовані повідомлення. Основні смислові маркери, у яких працює цей фрейм: війна ведеться тільки з вини супротивника, чіткий поділ на «ми, наші хлопці» та «чужі, сепаратисти, бойовики».

Типовим є скайп-включення «Східний фронт» Григорія Жигалова від 5 вересня 2014 р. *«Російські війська градами обстрілювали с. Широкине, де розташована пере-*

дова українських сил. Під час попередньої спроби бойовики танками намацували слабкі місця в обороні. Бійці «Азова» прийняли бій. Вогнем знищено вантажівки найманців», – повідомляють у «ТСН». Григорій Жигалов за допомогою лексичних засобів чітко розмежує сторони конфлікту: *«Українські війська розпочали широкомасштабну контратаку. Урядовій армії вдалося відтіснити незаконні збройні формування, що вели наступ у сторону Маріуполя»* [10]. Українські військові не нападають, а обороняються та захищають Україну. Терористи – «поливають» градами, часто не лише позиції українських військових, але й мирне населення. Персоніфікований образ ворога в особі очільника Кремля. У «ТСН» намагаються максимально оперативно поширювати відомості про жорстокості, скоєні противником, як от у сюжеті «Обстріл школи» від 6 листопада 2014 р.: *«РНБО звинувачує бойовиків у вбивстві дітей в Донецьку. Учора на території рідної школи мільярдера Рината Ахметова влетів снаряд. Двоє дітей загинули, ще четверо у тяжкому стані доправлені до лікарні»*. Журналісти одразу зазначають, що *«по зламаній огорожі легко пояснити, звідки прилетів снаряд»*. А завершують сюжет звинуваченням російських каналів у пропаганді: *«Поки бойовики знищують дітей, російські телеканали розповідають про неповнолітніх, які працюють на терористів»* [10].

Втрати української сторони у сюжетах «ТСН» – незначні, а втрати супротивника – величезні. Типовим є сюжет із так званої рубрики «Фронтіві зведення» від 2 лютого 2015 р. *«За останню добу бойовики втратили близько двохсот бійців. У штабі АТО зазначили, що напередодні терористи зазнали суттєвих втрат – 180 убитих та близько 250 поранених»*, – йдеться у повідомленні [10]. З української сторони п'ять бійців загинули, 30 – доправлено до лікарні.

Залучення священнослужителів до висвітлення подій на сході України – є однією із складових цього фрейму. Основне смислове навантаження – місія українських військових священна та виправдана релігією. *«З вірою в Бога і з молитвою вони вчать-ся вбивати і переконують, що не бачать у цьому жодних протиріч з християнськими заповідями. Нині захисту потребує головна і одна для всіх святиня – рідна земля!»*, – розповідають у сюжеті «Снайперська школа» від 4 жовтня 2014 р. про те, як поєднуються «Не вбий» із влучною стрільбою на ураження [10].

Репортаж «Прифронтна смуга» від 6 листопада 2014 р. Олександр Загородний розпочинає із молитви на передовій. Священик, який разом із військовими обороняє Україну на Сході, читає «Отче наш». *«Не в церкві, а ось так, під відкритим небом, в окопах, з солдатами отець Володимир служить свою нехитру службу. Воїни слідом за священником повторюють «Отче наш» та «Богородицю», щоб та своїм омофором накрила та захистила від ворожих снарядів та мін їхні голови. Отець Володимир на фронті з червня. Пройшов Іловайськ, був поранений, але підлікувався і знову на фронт»*. [10].

Отже, новинний дискурс «ТСН» характеризує використання фреймінгу, який дозволяє кодувати інформацію для аудиторії у певних смислових рамках. Зокрема, ми виділили чотири основні фрейми: «належна діяльність влади», «антиросійська пропаганда», «героїчний» фрейм та «оборонна війна на Сході України». У кожного свої композиційні, смислові особливості та комунікаційна інтенція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бронікова С. Рефреймінг як засіб впливу: когнітивна сутність [Електронний ресурс]. / С.Бронікова // Електронна бібліотека Інституту журналістики. – – Режим доступу : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2132>.

2. Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации повседневного опыта / И. Гофман. – М. : Ин-т социологии РАН, 2004. – 752 с.
3. Демченко С. В. Медіадискурс та новинні фреймінги (на матеріалі досліджень сучасних зарубіжних комунікативістів) [Електронний ресурс]./ С.В. Демченко // Електронна бібліотека Інституту журналістики. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2248>.
4. Коляденко О. О. Термін фрейм у лінгвістиці [Електронний ресурс]. О.О. Коляденко // Термінологічний вісник. – 2013. – Вип. 2(1). – С. 139–144. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/terv_2013_2\(1\)_17.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/terv_2013_2(1)_17.pdf)
5. Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский. – М. : Энергия, 1979. – 152 с.
6. Пономарев Н.Ф. Стратегии и технологии медиа легитимации власти : монография / Н.Ф. Пономарев ; Перм. гос. ун-т. – Пермь, 2010. – 192 с.
7. Почепцов Г. Інформаційна політика : навч. посібник / Г. Почепцов, С. Чукут. – Київ : Знання, 2008. – 663 с.
8. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания [Електронний ресурс]. Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1988. – Вып. 23. – С. 52–92. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/257766/>
9. Howtodo a framean alysis of news media // Sociology of News. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uvm.edu/~tstreete/Courses/sociology_of_news/page25/page25.html

ДЖЕРЕЛА

10. Архів випусків «ТСН» від вересня 2014 р. до березня 2015 р. // TSN.ua. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tsn.ua/vypusky/tsn>

Екатерина Швець

Фрейминг новостной программы «ТСН» (канал «1 + 1»)

В статье проанализировано особенности функционирования основных сценариев (фреймов), с помощью которых редакционный коллектив программы «ТСН» всеукраинского телеканала «1+1» освещает конкретную тематику и моделирует определенную «картину дня» своей аудитории. Выделены композиционные и типологические особенности новостных фреймов. Осуществлен анализ новостных выпусков «ТСН» в 19.30.

Ключевые слова: новостной дискурс, новости, фрейминг, редакционная политика, медиа, СМИ, фрейм-анализ.

Kateryna Shvets

Framing News Program TSN («1+1» channel)

The article analyzes the peculiarities of basic scenarios (frames) by which the editorial team of the program

"TSN" Ukrainian TV channel "1 + 1" highlights specific themes and simulates a 'picture of the day' of his audience. Thesis there is determined compositional and typological features news frames. The analysis onews releases "TSN" at 7:30 p.m.

Keywords: news discourse, news, framing, editorial policy, media, frame-analysis.